

Է.00.04 – ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ (ԱԶԳԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)

Ազգագրության (ազգաբանության, սոցիալ/մշակութային մարդաբանության) ուսումնասիրության օբյեկտն է մարդը և մարդկային խմբերը, իսկ ուսումնասիրման առարկան՝ դրանց ստեղծած մշակույթն ամենալայն իմաստով: Ազգագրական գիտության հիմնական խնդիրներն են. մարդկության մշակութային բազմազանության, տնտեսական զբաղմունքների, ժողովրդական արհեստների և տոնածիսական կյանքի, աշխարհընկալման ուսումնասիրության, ինչպես էթնիկությունն ու ազգայնականությունը, ինքնությունը, ազգագրական փաստերի մեկնությունները, առօրեականությունը, պատմական մարդաբանությունը, սոցիալական հիշողությունը, քաղաքի ազգագրությունը, ազգագրության/մշակութային մարդաբանության պատմությունն ու տեսական մոտեցումները:

Ազգագրության (ազգաբանության, սոցիալ/մշակութային մարդաբանության) ուսումնասիրման մեթոդներն ու սկզբնաղբյուրներն են. դաշտային հետազոտություն (դիտարկում/մասնակցային դիտարկում, հարցազրույց, ինքնաազգագրություն), բանավոր պատմություն, դեպքի ուսումնասիրություն (case study), տեսա-, ձայնա- և գրավոր աղբյուրներ:

Ազգագրական գիտությունում առանձնացել են առարկայական տարբեր ուղղություններ. կրոնի, արվեստի, քաղաքի, հիշողության ազգագրություն, վիզուալ մարդաբանություն ևն:

Կապը հարակից գիտությունների հետ. հումանիտար և հասարակական գիտություններ՝ սոցիոլոգիա, քաղաքական պատմություն, հնագիտություն, լեզվաբանություն (սոցիոլինգվիստիկա, բանագիտություն, բարբառագիտություն), գրականագիտություն, արվեստաբանություն, տնտեսագիտություն, հոգեբանություն, բնական գիտություններ՝ աշխարհագրություն, ժողովրդագրություն, հնեա- և ֆիզիկական մարդաբանություն, բուսաբանություն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Эриксен Т. Х., Что такое антропология? М., 2014.
2. Белик А.А., Культурная (социальная) антропология: Учебное пособие. М.: РГГУ, 2009.
3. Орлова Э. А., История антропологических учений: Учебник для вузов. М.: Академический Проект, Альма Матер, 2010.
4. Kottak C. Ph., Anthropology. The Exploration of Human Diversity. McGraw-HILL, INC, 1999.
5. Rapport N. and Overing J., Social and Cultural Anthropology: The Key Concepts. London and NY: Routledge, 2000.
6. Барнард А., Социальная антропология: исследуя социальную жизнь людей. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2009
7. Штейнберг И., Шанин Т., Ковалев Е., Левинсон А., Качественные методы. Полевые социологические исследования / Под ред. И. Штейнберга. СПб.: Алетейя, 2009.
8. Բդոյան Վ., Հայ ազգագրություն. համառոտ ուրվագիծ, Երևան, Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, 1974:

ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ՓԻՏՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ, ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԵՐԸ, ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ. Ազգագրական գիտության ձևավորումը 19-րդ դարում և նրա ինստիտուցիոնալացումը: Էթնիկության արդի հայեցակարգերը: Ինքնության հայեցակարգը ազգագրության մեջ: Սեռը և գենդերը. ազգագրական առումներ: Սոցիալական հիշողության ուսումնասիրություններ: *Դիսկուրս* հասկացությունը ազգագրության մեջ: *Ավանդույթ* հասկացության արդի քննարկումները: *Ծես* հասկացությունը ազգագրության մեջ: Էթիկայի խնդիրները ազգագրական հետազոտություններում: Էթնիկ հակամարտությունները և դրանց տիպարանության հիմնախնդիրները արդի գիտության մեջ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Эриксен Т. Х., Что такое антропология? М., 2014.
2. Белик А.А., Культурная (социальная) антропология: Учебное пособие. М.: РГГУ, 2009.

3. Орлова Э. А., История антропологических учений: Учебник для вузов. М.: Академический Проект, Альма Матер, 2010.
4. Этнические группы и социальные границы. Социальная организация культурных различий / Под ред. Ф. Барта, М.: Новое изд., 2006.
5. Eriksen Th. H. Ethnicity and Nationalism. London: Pluto Press, 1993.
6. Брубейкер Р. Этничность без групп, М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012.
7. Барнард А. Социальная антропология: исследуя социальную жизнь людей = Social Anthropology: Investigating human social life/ Пер. с англ., науч. ред. О. Ю. Артемова. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2009.
8. Эриксен Т. Х. Что такое антропология? М., 2014.
9. Smith A. National Identity. Penguin Books, 1991.
10. Брубейкер Р., Купер Ф. За пределами «идентичности» // *Ab Imperio*, 2002, N 3.
11. Kottak C. Ph. Anthropology. The Exploration of Human Diversity. McGraw-HILL, INC, 1999.
12. 12 лекций по гендерной социологии: учебное пособие/ Е. А. Здравомыслова, А. А. Тёмкина. СПб.: Изд-во Европейского ун-та в Санкт-Петербурге, 2015.
13. Здравомыслова Е. А., Тёмкина А. А. Социальное конструирование гендера // <http://www.nir.ru/sj/sj/34-zdrav.htm>
14. Бутовская М. Антропология пола. М.: ВЕК 2, 2013.
15. Арутюнов С. А., Рыжакова С. И. Культурная антропология. М.: Изд-во “Весь мир”, 2004 (Раздел 10. Секс, брак и семья).
16. Մարության Հ. Հիշողության դերն ազգային ինքնության կառուցման և փոփոխության հարցադրումներ: Երևան, «Սորապանք», 2006.
17. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память // «Неприкосновенный запас» 2005, №2-3 (40-41).
18. Йоргенсен М. В., Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ: теория и метод. Харьков: Изд-во “Гуманитарный центр”, 2008.
19. Hobsbawm E., Ranger T. The Invention of Tradition. Cambridge University Press, 1983. = Хобсбаум Э. Изобретение традиций. Вестник Евразии, #1, 2000.
20. Байбурин А. К. Ритуал в традиционной культуре: Структурно-семантический анализ восточнославянских обрядов. М.: Наука, 1993.
21. Bell C. Ritual Theory, Ritual Practice. Oxford University Press, 2009.

22. O'Reilly K. *Ethnographic Methods*. Abingdon: Routledge, 2005.
23. Hammersley M., Atkinson P. *Ethnography. Principles in Practice*. Routledge, 1995.
24. Штейнберг И., Шанин Т., Ковалев Е., Левинсон А. *Качественные методы. Полевые социологические исследования / Под ред. И. Штейнберга*. СПб.: Алетейя, 2009.

ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Էվոյուցիոնիստական և նեոէվոյուցիոնիստական տեսություններն ազգագրության մեջ: Դիֆուզիոնիստական տեսություններն: Ֆրանսիական սոցիոլոգիական դպրոցը: Մշակույթ և անձ. ամերիկյան մարդաբանական դպրոցը: Ֆրանց Բոասի պատմագիտական դպրոցը: Ստրուկտուրալիստական տեսությունները: Ֆունկցիոնալիստական դպրոցը: Պոստստրուկտուրալիզմը և պոստմոդեռնիզմը ազգագրության մեջ: Մեկնաբանական դպրոցը (Ք. Գիրց): Ազգայնականության արդի տեսությունները. պրիմորդիալիզմ և կոնստրուկտիվիզմ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Белик А.А. *Культурная (социальная) антропология: Учебное пособие*. М.: РГГУ, 2009.
2. Орлова Э. А. *История антропологических учений: Учебник для вузов*. М.: Академический Проект, Альма Матер, 2010.
3. Eriksen Th. H. *Ethnicity and Nationalism*. London: Pluto Press, 1993.
4. Барнард А. *Социальная антропология: исследуя социальную жизнь людей = Social Anthropology: Investigating human social life / Пер. с англ., науч. ред. О. Ю. Артемова*. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2009.
5. Белик А. А. *Культурология. Антропологические теории культур*. М.: Рос. Гуманит. Университет, 1999.
6. Леви-Строс К. *Структурная антропология*, М.: Наука, 1983.
7. Ильин И. П. *Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм*. Москва: Интрада, 1996.
8. Лиотар Ж-Ф. *Состояние постмодерна*. М.: Институт экспериментальной социологии, СПб.: «Алетейя», 1998.

9. Гирц К. Интерпретация культур. М.: РОССПЭН, 2004.
10. Смит Э. Национализм и модернизм. Критический обзор современных теорий наций и национализма. М.: Праксис, 2004.
11. Андерсон Б. Воображаемые сообщества, М.: Канон-Пресс-Ц, 2001.
12. Գելներ Է., Ազգերը և ազգայնականությունը: Երևան, Հայաստան, 2003: = Гелнер Э. Нации и национализм. М.: Прогресс, 1991.

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ. Ազգագրական դաշտային հետազոտությունների մեթոդաբանության գործիքակազմը: Սոցիոլոգիական մեթոդները ազգագրության մեջ և ազգագրական մեթոդները սոցիոլոգիայի մեջ: Առօրեականության ուսումնասիրության ազգագրական տեսանկյունները: Կիրառական ազգագրական հետազոտությունները: Քաղաքի ազգագրական ուսումնասիրության մեթոդներն ու հիմնախնդիրները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Барнард А. Социальная антропология: исследуя социальную жизнь людей = Social Anthropology: Investigating human social life / Пер. с англ., науч. ред. О. Ю. Артемова. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2009.
2. Kottak C. Ph. Anthropology. The Exploration of Human Diversity. McGraw-HILL, INC, 1999.
3. Штейнберг И., Шанин Т., Ковалев Е., Левинсон А. Качественные методы. Полевые социологические исследования / Под ред. И. Штейнберга. СПб.: Алетейя, 2009.
4. Թաղևոսյան Գ., Որակական սոցիալական հետազոտություններ. տեսություն, մեթոդաբանություն և մեթոդ: Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2006:
5. Квале С. Исследовательское интервью. М.: Смысл, 2003.
6. Шютц А. Смысловая структура повседневного мира: очерки по феноменологической социологии. М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2003.
7. Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни, М.: КАНОН-ПРЕСС-Ц, 2000.

8. Де Серто М. Изобретение повседневности. СПб.: Издательство европейского ун-та в Санкт-Петербурге, 2013.
9. Van Willigen J. Applied Anthropology: An Introduction. Greenwood Publishing Group, 2002.
10. Новикова Н. И. Прикладная антропология как научное направление // Антропология социальных перемен. М.: Росспэн, 2011.
11. Low S. M. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City // Annual Review of Anthropology, vol. 25 (1996).
12. Зиммель Г. Большие города и духовная жизнь. Логос. №3 (34), 2002.
13. Парк Р. Городское сообщество как пространственная конфигурация и моральный порядок. Социологическое обозрение. Том 5, №1. 2006.
14. Gmelch G., Kemper R. V., Zenner W. P. Urban Life: Readings in the Anthropology of the City. Waveland Press, Inc, 2010.
15. Eames E., Goode J. G. Anthropology of the city. An Introduction to Urban Anthropology. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԷԹՆՈԼԵԶՎԱԿԱՆ, ՄԱՐԴԱԲԱՆԱԿԱՆ, ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄԸ. Աշխարհի բնակչության էթնոլեզվական բնութագիրը: Աշխարհի ժողովուրդների մարդաբանական դասակարգման հիմնական մոտեցումները: Համաշխարհային կրոնների աշխարհագրությունը: Հնդեվրոպական, ուրալյան, ալթայյան, ավստրասիական, ավստրոնեզական, աֆրասիական, նիգեր-կորդոֆանյան լեզվաընտանիքները և էթնոլեզվական խմբերը: Հնդկացիների լեզվաընտանիքները և էթնոլեզվական խմբերը: Կովկասը և կովկասյան տարածաշրջանի էթնոլեզվական և դավանական պատկերը: Աբխազա-ադըղական և վայնախադադստանյան էթնոլեզվախմբերը: Հարավ-Արևմտյան Ասիայի բնակչության էթնոլեզվական բնութագիրը: Վրաստանի և Ադրբեջանի ժողովուրդները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Народы мира. Историко-этнографический справочник. М.: “Советская энциклопедия”, 1988.

2. Հարությունյան Հ. Թ., Աշխարհի բնակչության էթնոլեզվադավանական հակիրճ բնութագիրը // Պատմություն և մշակույթ. Հայագիտական հանդես (գիտական հոդվածների ժողովածու): Ե., ԵՊՀ, 2016:
3. Алексеев В. П. География человеческих рас. М.: Мысль, 1974.
4. Алексеев В. П. Историческая антропология и этногенез. М.: 1989.
5. Хрисанфова Е. Н., Перевозчиков И. В. Антропология: учебник. М.: Наука, 2005.
6. Народы и религии мира. Энциклопедия / Гл. ред. В. А. Тишков. М.: Большая Российская энциклопедия, 1998.
7. Львова Э. С. Этнография Африки. М.: Изд-во МГУ, 1984.
8. Коренное население Северной Америки в современном мире (под ред. Тишкова В. А.). М.: Наука, 1990.
9. Косвен М. О. Этнография и история Кавказа. М.: Изд-во Восточной литературы.
10. Народы Кавказа, том I / Под ред. М. О. Косвена, Л. И. Лаврова и др. М.: Изд-во АН СССР, 1960.
11. Народы Кавказа, том II / Под ред. Б. А. Гарданова, А. Н. Гулиева и др. М.: Изд-во АН СССР, 1962.
12. Смирнова Я. С. Семья и семейный быт народов Северного Кавказа. М.: Наука, 1983.
13. Волкова Н. Г. Этнонимы и племенные названия Северного Кавказа. М.: Наука, 1973.
14. Инал-Ипа Ш. Д. Абхазы. Сухуми: Изд. “Алашара”, 1965.
15. Շինկուրա Բ. Հեռացածներից վերջինը: Երևան, «Սովետական գրող» հրատ., 1978:
16. Гаджиева С. Ш. Семья и брак у народов Дагестана в XIX – начале XX в. М.: Наука, 1985.
17. Волкова Н. Г., Джавахишвили Г. Н. Бытовая культура Грузии XIX-XX веков: традиции и инновации. М.: Наука, 1982.
18. Волкова Н. Г. Этнические процессы в Закавказье в XIX-XX в. // Кавказский этнографический сборник. IV. М.: Наука, 1969.

ՀԱՅ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ, ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՓՈՒԼԵՐԸ

Ազգագրական նյութերը միջնադարյան հայ պատմագրությունում: Հայ ազգագրության ձևավորումը. Գարեգին Սրվանձտյանցի ազգագրական գործունեությունը: Երվանդ Լալայանը և «Ազգագրական հանդեսը»:

«Էմինյան ազգագրական ժողովածու»: Ստ. Լիսիցյանի ազգագրական գործունեությունը և հայ խորհրդային ազգագրության զարգացումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բրոյան Վ. Հ., Հայ ազգագրություն (համառոտ ուրվագիծ): Ե., 1973:
2. «Ազգագրական հանդես». Գիրք Ա, Շուշի, 1895, գիրք II-XXVI, Թիֆլիս, 1897-1916:
3. Կոստանդյան Է. Ա., Գարեգին Սրվանձտյանց (կյանքը և գործունեությունը): Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1979:
4. «Էմինյան ազգագրական ժողովածու», հ. Ա.-Թ., Մոսկվա-Ալեքսանդրապոլ-Նախիջևան, 1901-1913:
5. Варданян Л. М. Степан Лисициан и истоки армянской этнографии. Ереван: Изд-во “Гитутюн”, 2005.

ՀԱՅԵՐԻ ԷԹՆՈՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՆԿԱՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻԵՐԸ

Հայերի էթնոմշակութային բնութագիրը: Հայ ժողովրդի երկրագործական, անասնապահական, արհեստագործական մշակույթը:

Հայոց ավանդական բնակավայրերը: Հայոց ավանդական բնակարանային համալիրները և դրանց տեսակները: Հայկական ավանդական ուտեստը: Հայկական ավանդական տարազների համալիրների ընդհանուր բնութագիրը:

Հայոց ավանդական ընտանիքը և ընտանիքի ձևերը (19-20-րդ դարեր): «Ազգը» (տոհմը) և ազգակցական հարաբերությունների համակարգերը հայոց մեջ: Հայոց հեթանոսական դիցարանը: Ավանդական և արդի կրոնական մշակույթը Հայաստանում: Հայ ժողովրդական տոները:

Հայաստանի Հանրապետության բնակչության այլէթնիկ խմբերը: Սփյուռքահայ համայնքները և նրանց մշակութային առանձնահատկությունները: Արցախյան հիմնախնդրի ազգագրական ուսումնասիրության հիմնական առումները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Армяне. Серия «Народы и культуры» / Отв. ред.: Л. М. Варданян, Г. Г. Саркисян, А. Е. Тер-Саркисянц. М.: Наука, 2012.
2. Բրդյան Վ. Հ., Հայ ազգագրություն (համառոտ ուրվագիծ): Ե., 1973:
3. Բրդյան Վ. Հ., Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում: Երևան, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1972:
4. Мкртумян Ю. И. Формы скотоводства в Восточной Армении // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 6: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1974:
5. Սեդրոյան Կ. Վ., Արիեստավորական ավանդույթները և դրանց արտահայտությունները լեռնականացիների կենցաղում // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 6: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1974:
6. Աբրահամյան Վ. Ա., Հայ համքարությունները Անդրկովկասի քաղաքներում (18-20-րդ դարի սկիզբ): Երևան, «Հայաստան» հրատ., 1971:
7. Թեմուրճյան Վ. Ս., Գորգագործությունը Հայաստանում: Ե., 1955:
8. Ազատյան Հ., Փայտի գեղարվեստական փորագրություն: Երևան, Հայպետհրատ, 1961:
9. Դավթյան Ս., Հայկական ասեղնագործություն: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1972:
10. Саркисян Е. С., Гончарное искусство Армении. Ереван: Изд-во АН Арм. ССР, 1978.
11. Հոբոյան Ս., Հայոց ծիրանության մշակույթը (XIX դ. – XX դ. առաջին կես) (Պատմազգագրական ուսումնասիրություն) // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 23: Երևան, ՀՀ ԳԱ «Գիտություն» հրատ., 2007:
12. Թադևոսյան Ա., Դարբինը հայոց ծիսակարգում (Պատմազգագրական ուսումնասիրություն) // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 23: Երևան, ՀՀ ԳԱ «Գիտություն» հրատ., 2007:
13. Культура жизнеобеспечения и этнос. Опыт этнокультурологического исследования (на материалах армянской сельской культуры) / Отв. редакторы: С. А. Арутюнов, Э. С. Маркарян. Ереван, 1983.
14. Марутян А. Т. Интерьер армянского народного жилища (вторая половина XIX - начало XX в.) // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 17: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1989:

15. Ավագյան Ն., Հայկական ժողովրդական տարազը: Երևան, Հայաստանի պատմության թանգարան, 1983:
16. Փափագեան Հ., Հայկական տարազ: Ե., «Տիգրան Մեծ», 2002:
17. Ընտանիքի հետազոտման հիմնախնդիրները: Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, նվիրված Էմմա Կարապետյանի հիշատակին: Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2001:
18. Գարրիեյան Մ., Հայկական ընտանիքն անցումային շրջանում (ազգաբանական ուսումնասիրություն): Երևան, 2005:
19. Карапетян Э. Т., Армянская семейная община, Е., 1958.
20. Карапетян Э.Т., Родственная группа “азг” у армян. Ереван: Изд-во АН Арм. ССР, 1966.
21. Акопян М. В., Сельская община в Восточной Армении во второй половине XIX-нач. XX вв. (историко-этнографическое исследование). Ереван: Изд-во АН Арм. ССР, 1988.
22. Նահապետյան Ռ., Հայոց ազգակցական համակարգը (XIX դարի երկրորդ կես – XX դարի սկիզբ): Պատմաազգագրական ուսումնասիրություն: Երևան, 2012:
23. Вардумян Г. Д. Дохристианские культы армян // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 18: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1991:
24. Հարությունյան Ա., Հայ առասպելաբանություն: Բեյրութ, Համազգային, 2000:
25. Օրմանյան Մ., Ծիսական բառարան: Երևան, «Հայաստան», 1992:
26. Խառատյան Հ., Կրոնական ազատությունները և կրոնական գործունեությունը կարգավորող ՀՀ օրենսդրությունը // «Կրոն և հասարակություն», 2008, թիվ 5:
27. Agadjanian A. (ed.), Armenian Christianity Today. Identity Politics and Popular Practice. London: Routledge, 2014.
28. Հայոց սրբերը և սրբավայրերը. ակունքները, տիպերը, պաշտամունքը /Խմբ. Ա. Հարությունյան, Ա. Քալանթարյան: Ե., «Հայաստան» հրատ., 2001:
29. Խառատյան Հ., Կրոնի և կրոնական ինստիտուտների հասարակական դերը կամ կրոնականության իրավիճակը Հայաստանում // «Կրոն և հասարակություն» ամսագիր, Ա, Երևան, 2007:
30. Խառատյան-Առաքելյան Հ., Հայ ժողովրդական տոները: Երևան, «Զանգակ-97» հրատ., 2005:

31. Մկրտչյան Ա., Հայոց տոնածիսական մշակույթ: Ե., «Գիտություն» հրատ., 2016:
32. Հայաստանի Հանրապետության ազգային փոքրամասնությունները այսօր I: Երևան, 2000:
33. Հայաստանի Հանրապետության ազգային փոքրամասնությունները քաղաքացիական հասարակության կայացման արդի պայմաններում II: Երևան, 2005:
34. Գալստյան Մ., Հայաստանի Հանրապետության ազգային փոքրամասնությունների միգրացիան (էթնոսոցիոլոգիական հետազոտություն): Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2015:
35. Հայ Սփյուռք. հանրագիտարան: Երևան, 2003:
36. Дятлов В., Мелконян Э. Армянская диаспора: Очерки социокультурной типологии. Ереван: Институт Кавказа, 2009.
37. Աբրահամյան Լ., Քառսը և կոսմոսը ժողովրդական ելույթների կառուցվածքում. Ղարաբաղյան շարժումը ազգագրագետի հայացքով // Մշակույթ, 1990, թիվ 2-3:
38. Աբրահամյան Լ., Ծեսը, նախաթատրոնը և Թատերական հրապարակը // Բեմ, 1990, թիվ 1:
39. Ազիզբեկյան Ռ. Լ., Արցախյան շարժման սկզբնավորումն ու ծավալումը (1988 թ. փետրվար - նոյեմբեր) // ԼՀԳ, 2005, թիվ 2:
40. Մարության Հ. Տ., Հայ ինքնության պատկերագրությունը: Հատոր 1. Ցեղասպանության հիշողությունը և Ղարաբաղյան շարժումը: Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009: